

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Данилюка Сергія Семеновича

на дисертацію Козленка Володимира Григоровича

«Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Сучасний розвиток педагогічної освіти в Україні потребує активного впровадження інноваційних процесів, новітніх методів і технологій навчання, адаптованих до умов воєнного часу. У зв'язку із цим, формування проєктної культури є ключовим завданням у професійній підготовці майбутніх педагогів, оскільки вона сприяє розвитку креативності, командної роботи, лідерських якостей і здатності адаптуватися до професійної діяльності. Проєктна культура в освітньому процесі виступає основою інноваційних перетворень, що забезпечують підвищення якості освіти, стимулювання самопізнання й осмислення шляхів самореалізації та самовдосконалення майбутніх педагогів. Проєктна культура є важливим компонентом нового типу педагогічного професіоналізму, який є фундаментом для теоретичного моделювання, концептуалізації, технологізації та практичної проєктної діяльності на основі соціального конструювання нової освітньої реальності в Україні. Враховуючи актуальність проблеми розвитку проєктної культури майбутніх педагогів як складової їхньої професійної підготовки, зростає інтерес науковців до її дослідження.

Провідна ідея дослідження ґрунтується на положенні про те, що цілісний і динамічний розвиток проєктної культури майбутніх педагогів у закладах вищої освіти є соціально зумовленим, педагогічно та професійно детермінованим. Цілеспрямована професійна підготовка майбутніх педагогів дозволяє спроектувати освітній процес, побудований на створенні умов для розвитку особистості як суб'єкта навчання, що забезпечує формування проєктної культури як важливого аспекту професіоналізму сучасного педагога.

Викладені аргументи засвідчують, на нашу думку, актуальність і суспільну затребуваність дисертаційного дослідження В.Г. Козленка, предметом якого обрано систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481).

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 8 від 28.12.2021 р.).

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що:

– обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, а саме: застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутнього педагога; розвиток проєктної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій у системі розвитку проєктної культури майбутнього педагога;

– визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний), показники та рівні (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)) сформованості проєктної культури майбутніх педагогів; розроблено методику розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці;

– уточнено зміст понять «проєкт», «педагогічний проєкт», «проєктування», «проєктна діяльність», «проєктне навчання», «підготовка майбутніх учителів до проєктної діяльності», «проєктна компетентність майбутнього педагога», «професійна культура», «педагогічна культура», «проєктна культура майбутнього педагога»; структурні складові та функціональні властивості проєктної культури майбутніх педагогів.

Нові факти, одержані здобувачем. У дослідженні вперше цілісно досліджено проблему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів із позиції системного підходу, зокрема:

– вперше на основі суттєвих положень методологічних підходів (системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, проєктного) обґрунтовано концепцію та розроблено систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів як єдність взаємообумовлених елементів, охоплених причинно-наслідковими зв'язками та зв'язками координування;

– побудовано й експериментально перевірено модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, складниками якої є: мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками;

– подальшого розвитку набули уявлення про особливості, теоретичні, змістові, організаційні, методичні засади підготовки майбутніх педагогів; форми, методи, засоби та технології розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, спрямовані на підвищення ефективності цього процесу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення, концептуальні, методологічні підходи, висновки, презентовані у дисертації В. Г. Козленка, достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі праць вітчизняних і зарубіжних учених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Досягненню сформульованої у роботі мети сприяв ретельний аналіз теоретико-методологічних основ і джерельної бази дослідження.

Дослідження базується на розумінні проєктної культури майбутнього педагога як інтегральної професійно-особистісної характеристики, що визначає здатність до здійснення проєктної діяльності в галузі освіти та включає сукупність теоретичних знань про сутність, методику та технології проєктування певних

робіт; практичних умінь і навичок щодо розробки та реалізації навчальних і соціальних проєктів; значущих особистісних якостей, необхідних для здійснення ефективної проєктної діяльності, що забезпечують здатність майбутнього педагога творчо діяти в сучасному суспільстві, проєктувати свою професійну діяльність й оцінювати її результати. Реалізація провідної ідеї і концептуальних засад ґрунтується на фундаментальних філософських ідеях, положеннях, що знайшли вияв у сукупності основних концептів (методологічного, теоретичного, технологічного) та дозволили досягти динамічності й повноти розкриття проблеми.

Методологічну основу дослідження становлять фундаментальні філософські ідеї і положення про взаємозв'язок, взаємозумовленість і цілісність явищ та процесів об'єктивної дійсності; про особистість як суб'єкта діяльності й відносин, про системність формування особистості, про взаємозв'язок зовнішніх і внутрішніх чинників її розвитку; філософських концепцій освіти, а також відбиває взаємозв'язок і взаємодію різних підходів загальнонаукової та конкретнонаукової методології до вивчення порушеної проблеми, а саме: системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, проєктного.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною методологічною базою, ґрунтовним вивченням та критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Аналіз тексту дисертації В. Г. Козленка, автореферату та змісту публікацій дисертанта дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота В. Г. Козленка містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему – формування системи розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 13-н від 01.03.2024 р.), Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка (довідка № 612 від 19.03.2024 р.), Південноукраїнського національного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 566/30 від 25.03.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/970 від 28.03.2024 р.), Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 247 від 03.04.2024 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Не викликає сумнівів і практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі розробки освітніх стандартів й освітніх програм із професійної підготовки педагогів, для створення та впровадження в освітній процес закладів вищої освіти нових освітніх компонентів навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів; для розширення й оновлення змісту навчальних курсів «Педагогіка», «Інноваційні педагогічні технології в освіті», «Сучасні освітні технології», «Інформаційно-комунікаційні технології» та ін.; для розроблення спецкурсів, курсів за вибором студентів, спецсемінарів, підручників, навчальних посібників; для організації виробничої практики; у проведенні наукових досліджень з означеної проблематики.

Оцінка змісту й завершеності дисертації. Структура представленої дисертації науково виважена й логічно вибудована. Аналіз дисертації та її

завершеності свідчить про те, що зміст дисертаційного дослідження В. Г. Козленка відповідає меті й поставленим завданням, складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (305 найменувань, із них – 24 іноземною мовою), 8 додатків. Загальний обсяг роботи – 444 сторінки, із них 350 сторінок основного тексту. Робота містить 22 таблиці та 9 рисунків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами й темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; обґрунтовано концептуальні, методологічні й теоретичні засади дослідження; сформульовано гіпотезу; окреслено методи дослідження; визначено експериментальну базу; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів і подано відомості про впровадження результатів наукового пошуку; схарактеризовано особистий внесок автора в роботах, опублікованих у співавторстві; подано відомості про апробацію результатів дослідження; наведено структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – «Історико-гносеологічний і сутнісно-феноменологічний аналіз проєктної культури майбутніх педагогів» – досліджено генезу ідеї розвитку проєктної культури, конкретизовано термінологічне поле дослідження, визначено суть поняття та зміст структурних компонентів проєктної культури майбутніх педагогів.

Встановлено, що кінець XIX – початок XX ст. – це період зародження передумов проєктної культури, який пов'язаний із переглядом поглядів на систему загальної освіти, обґрунтуванням гуманістичного підходу у вихованні та навчанні. 10-ті – початок 20-х рр. XX ст. – період наукового обґрунтування й експериментального впровадження методу проєктів у зарубіжній педагогіці (Д. Дьюї, В. Кілпатрік та Е. Коллінгс). Період інтенсивного впровадження методу проєктів у практику (20–30-ті рр. XX ст.) відбиває використання у практиці різних модифікацій методу проєктів. Так, у зарубіжних школах метод проєктів застосовувався у процесі реалізації Дальтон-проєктів (навчання за лабораторним типом), комплексних й індивідуальних планів навчання (Віннетко-плани), у школах «вільного виховання» й інших нових методів навчання. Вивчення зарубіжних праць показало, що основи проєктування вперше було закладено в 40-і рр. XX ст. англійським ученим, педагогом Дж. Джонсом, який у процесі аналізу трудових процесів і дослідницьких операцій об'єднав проєктне мислення з науковими фактами про діяльність людини. Для подальшого етапу генези проєктного мислення та проєктування, який дослідники пов'язують із періодом 60-70-х рр. XX ст., характерні дві значущі віхи: розвиток методології проєктування; генезис ідеї соціального конструювання й соціального проєктування. До середини 80-х рр. XX ст. чітко прослідковується концепція, що передбачає поєднання теорії із практикою, але із середини 80-х рр. XX ст. у педагогічній практиці великого поширення набули інноваційні технології, що ініціюються вчителями-новаторами. У цей період з'являються праці, автори яких відстоювали ідею цілісних практично реалізованих педагогічних систем, в яких чітко прослідковується самостійний проєктувальний компонент практичної педагогічної діяльності. З 90-х рр. XX ст. настає період актуалізації методу проєктів, обумовлений процесами гуманізації та демократизації освіти.

З'ясовано, що наразі значущість проєктного методу навчання зростає у зв'язку з тим, що він сприяє: реалізації таких тенденцій розвитку освіти, як

гуманізація, інтеграція, демократизація, фундаменталізація, орієнтація на неперервну освіту; формування у молоді соціальної, комунікативної, інформаційної, професійної та когнітивної компетенцій.

На основі аналізу наукових праць висвітлено основні підходи до визначення понять: «проект», «педагогічний проект», «проектування», «проектна діяльність», «проектне навчання», «підготовка майбутніх учителів до проектної діяльності», «проектна компетентність майбутнього педагога», «професійна культура», «педагогічна культура», «проектна культура майбутнього педагога». Це уможливило уточнення ключових понять дослідження.

У другому розділі – «Концептуальні засади розвитку проектної культури майбутніх педагогів» – з'ясовано сучасний стан професійної підготовки майбутніх педагогів до застосування проектної технології у практиці роботи закладів вищої освіти; обґрунтовано концепцію розвитку проектної культури майбутніх педагогів; проаналізовано методологічні підходи до дослідження проблеми розвитку проектної культури майбутнього педагога.

У ході дослідження виявлено низку проблем у підготовці майбутніх педагогів: застарілість змісту освіти, слабку практичну підготовку, недостатню сформованість фахових компетентностей. За результатами проведеного опитування студентів, було виявлено, що наразі відсутні уявлення у майбутніх педагогів про основні науково-теоретичні засади управління освітніми й науковими проектами. Молоді педагоги не володіють методологією, необхідними інструментами та технологіями управління проектами, що ускладнює їх участь у проектах, знижує ефективність такої діяльності.

Доведено, доцільність упровадження спецкурсу «Менеджмент освітніх та наукових проектів» у програму підготовки майбутніх педагогів, що є вкрай необхідним кроком для формування їх проектної культури. По-перше, цей курс дозволить сформувати у студентів ґрунтовні компетентності з управління проектами – від планування й організації до мотивації команди та контролю виконання. Без цих знань і навичок неможливо ефективно керувати освітніми та науковими проектами студентів у майбутній професійній діяльності. По-друге, спецкурс сприятиме розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів, адже саме від них залежатиме успішна командна робота студентів. По-третє, реалізація інноваційних проектів у закладах вищої освіти потребує сучасних підходів до управління, які може забезпечити цей курс. Наведено обґрунтування авторських пропозицій щодо вирішення проблем підготовки майбутніх педагогів в Україні: відповідність змісту підготовки майбутніх педагогів вимогам сучасного суспільства; посилення практичної підготовки майбутніх педагогів; підвищення мотивації майбутніх педагогів до професійної діяльності. Сформовано авторські рекомендації щодо покращення змісту й організаційно-управлінських засад професійної підготовки майбутніх педагогів у педагогічних ЗВО, з акцентом на розвиток у них проектної культури на трьох рівнях: а) законодавчому – на рівні країни (удосконалення Закону України «Про вищу освіту», Положення «Про організацію освітнього процесу у ЗВО», розробка та затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю «Педагогіка вищої школи», розробка оновленого Типового Положення МОН «Про організацію практичної підготовки майбутніх фахівців у галузі педагогіки», удосконалення Положення МОН «Про акредитацію освітніх програм, які визначають критерії оцінювання «Структура та зміст освітньої програми»»;

б) організаційно-управлінському (реалізація політики автономії закладів вищої освіти, доповнення змісту освітньо-професійних і науково-освітніх програм для майбутніх педагогів із метою впровадження концентрованої моделі практичної підготовки, участь у студентських наукових проєктах, налагодження партнерських зв'язків між закладами вищої педагогічної освіти та роботодавцями, експертами, створення гнучких умов для розвитку та формування професійних компетентностей у майбутніх педагогів) і кафедральний вектор – на рівні закладу вищої педагогічної освіти (включити в робочі програми дисциплін завдання проєктного характеру, кейси, ділові ігри, що моделюють процес реалізації проєктів, наставництво педагогів, партнерські відносини з освітніми установами, залучати студентів до участі в наукових проєктах кафедри, факультативні курси з проєктного менеджменту, тренінги з командної роботи, відкриті звіти та презентації результатів наукових проєктів студентів, впроваджувати наявні інноваційні методики, технології, форми й інтерактивні методи проведення практик, оновлювати освітні програми, уніфікувати мету та завдання різних видів педагогічних практик на рівнях бакалаврату, магістратури та докторантури, введення спецкурсу «Менеджмент освітніх та наукових проєктів» для студентів бакалаврського рівня).

Під «концепцією розвитку проєктної культури майбутнього педагога» слід розуміти систему поглядів, ідей і уявлень щодо цілеспрямованого процесу формування в майбутніх учителів під час їхньої професійної підготовки комплексу проєктних компетентностей, знань, умінь, навичок, особистісних якостей, необхідних для здійснення ефективної проєктної діяльності в галузі педагогіки.

Виокремлено ключові компетентності, необхідні для розвитку проєктної культури майбутнього педагога: компетентність цілепокладання – уміння чітко формулювати мету та завдання педагогічного проєкту відповідно до потреб і можливостей; прогностична компетентність – здатність прогнозувати потенційні результати та наслідки реалізації проєкту в освітньому середовищі; проєктувальна компетентність – володіння технологіями планування етапів виконання проєкту, розробки його концепції та структури; організаційна компетентність – уміння раціонально розподіляти ресурси та зусилля учасників для досягнення результату; комунікативна компетентність – ефективна взаємодія з членами команди, презентація та захист проєкту; рефлексивна компетентність – аналіз й оцінка процесу та результатів проєктної діяльності, особистісне самовдосконалення.

Доцільними є діагностико-мотиваційний (на цьому етапі визначаються вхідні рівні сформованості проєктної культури студентів. Проводиться анкетування, тестування, виявляються професійні інтереси й мотивація до проєктної діяльності), інформаційно-пізнавальний (студенти опановують теоретичними знаннями з основ педагогічного проєктування, вивчають етапи створення та реалізації навчальних і соціальних проєктів), операційно-діяльнісний (студенти набувають практичних навичок проєктування – розробляють власні проєкти, беруть участь у командних проєктах, аналізують й оцінюють проєкти інших) і рефлексивно-оцінювальний (здійснюється самоаналіз власної проєктної діяльності, рефлексія отриманого досвіду, оцінювання сформованості проєктної культури, визначення подальших завдань щодо самовдосконалення) етапи в розвитку проєктної культури майбутнього педагога. Зазначені етапи дозволять забезпечити поступове та системне формування проєктної культури майбутніх педагогів відповідно до сучасних вимог.

У третьому розділі – «Структурно-функціональна модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» – розроблено структурно-функціональну модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів; визначено критерії, показники та рівні сформованості проєктної культури майбутніх педагогів.

Модель проєктувалася на основі соціального замовлення суспільства на підготовку педагога, вимог державного освітнього стандарту до рівня освітньої та професійної підготовки вчителя. Розроблена модель розвитку проєктної культури майбутнього педагога складається з мотиваційно-цільового, концептуально-стратегічного, організаційно-діяльнісного, змістовно-технологічного, діагностико-результативного блоків, пов'язаних функціональними зв'язками.

Мотиваційно-цільовий блок містить мету професійної підготовки майбутніх педагогів, визначену відповідно до соціального замовлення (потреба суспільства; ускладнення функцій професійної діяльності в сучасних умовах; конкуренція на ринку праці) на підготовку висококваліфікованих, конкурентоздатних педагогів, розвиток проєктної культури майбутніх педагогів. Концептуально-стратегічний блок охоплює підходи (системний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, аксіологічний, проєктний) і принципи (інноваційності (здійснюється через варіативність і динамічність змісту, форм, методів і технологій підготовки майбутніх педагогів до проєктної діяльності); наступності (поступове зростання складності проєктних завдань на різних етапах навчання); міждисциплінарності (інтеграції знань різних галузей для розв'язання проєктних завдань); автономії (заохочення ініціативи та самостійності студентів в управлінні проєктами); зворотного зв'язку (своєчасне коригування дій учасників проєкту на основі аналізу отриманих результатів)) розвитку проєктної культури майбутніх педагогів. Організаційно-діяльнісний блок представлено педагогічними умовами (застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутніх педагогів; розвиток проєктної культури майбутніх педагогів у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій у системі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів). Змістовно-технологічний (представлений програмою розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки, методами (педагогічного проєктування, індивідуальних навчальних проєктів, аналізу педагогічних ситуацій, імітаційного моделювання, інтерактивних навчальних ігор, тренінгових вправ, мозкового штурму тощо) і формами (групові навчальні проєкти, майстер-класи, бізнес-інкубатори, проєктні хакатони, тренінги тощо)). Діагностико-результативний блок об'єднує критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний) із відповідними показниками рівнів сформованості проєктної культури (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)). Результатом є педагог як носій проєктної культури.

У четвертому розділі – «Педагогічні умови розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» – обґрунтовано педагогічні умови, які сприяють розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці: застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутніх педагогів; розвиток проєктної культури майбутніх педагогів у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій у системі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

У процесі дослідження з'ясовано, що теоретична підготовка майбутніх педагогів має бути якісною, інноваційною, практично спрямованою та сприяти формуванню у них професійних компетентностей для роботи в закладах освіти.

Створення в освітньому середовищі атмосфери проєктної культури за допомогою тренінгів вважається перспективним шляхом практичного навчання студентів педагогічних спеціальностей. За цих умов, освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів має відповідати певним вимогам, зокрема, забезпечувати можливості для проєктної діяльності, стимулювати креативність, заохочувати міждисциплінарну взаємодію та впроваджувати інноваційні технології тощо.

Застосування тренінгових занять в освітньому процесі педагогічних закладів вищої освіти дозволить підготувати конкурентоздатних, креативних фахівців, здатних до інноваційної діяльності й ефективної командної роботи.

Організація практичного навчання в контексті створення в освітньому середовищі атмосфери проєктної культури за допомогою тренінгів, майстер-класів, участі в конкурсах і проєктах, що сприяє розвитку «м'яких» навичок і проєктного мислення у майбутніх педагогів.

Важливу роль у науково-дослідницькій діяльності відіграють лабораторні заняття, курсові та дипломні роботи, що дозволяють майбутнім педагогам набути практичного досвіду проведення досліджень, умінь планування, організації, аналізу та презентації результатів.

Необхідно впроваджувати інноваційні підходи до науково-дослідницької діяльності студентів: залучати до міждисциплінарних проєктів, застосовувати методи «дослідницьке навчання» та «проєктне навчання», при цьому широко використовувати сучасні інформаційні технології.

Для організації дистанційного навчання майбутніх педагогів використовуються різні інформаційні системи та платформи, такі як Google Classroom, Moodle, Prosvita, Zoom, які забезпечують гнучкість, модульність, масштабованість, економічність і рівний доступ до освіти.

Дистанційне навчання має як переваги (гнучкість, можливість самостійно визначати темп навчання, формування навичок самоосвіти та ін.), так і недоліки (обмеження безпосереднього спілкування, гаджетизація життя, недостатня практична підготовка та ін.).

У п'ятому розділі – «Експериментальне дослідження ефективності системи розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» – визначено та впроваджено методику та зміст дослідно-експериментальної роботи, проведено якісний і кількісний аналіз результатів дослідження.

Дослідно-експериментальна робота проводилась упродовж 2021–2023 рр. На різних етапах педагогічного експерименту дослідженням було охоплено 475 студентів закладів вищої освіти. Така дослідницька база дала змогу забезпечити репрезентативність статистично достовірної вибірки та розширити межі використання теоретичних висновків і практичних рекомендацій. Зіставлення результатів експериментальної роботи показало, що рівень сформованості компонентів проєктної культури майбутніх педагогів за кожним із критеріїв вищий в експериментальних групах у порівнянні з контрольними. Позитивна динаміка підтверджує результативність впливу розробленої моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів в експериментальних групах.

Отже, дисертаційна робота В. Г. Козленка за своїм змістом і формою є повністю завершеним самостійним дослідженням, спрямованим на наукове обґрунтування теоретичних і методичних засад системи розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження й побажання дискусійного характеру:

1. У п. 2.1 дисертації «Сучасний стан підготовки майбутніх педагогів» автору доцільно було б проаналізувати досвід закладів вищої освіти зарубіжних країн щодо розвитку проєктної культури майбутніх педагогів і розкрити можливі шляхи його імплементації в освітній процес українських ЗВО.

2. У п. 2.3 дисертації «Концепція розвитку проєктної культури майбутніх педагогів», доцільно було б відобразити сучасні педагогічні підходи (технології, методики, форми) організації проєктної діяльності студентів, відобразити переваги та труднощі проєктного навчання майбутніх педагогів.

3. У п. 3.1 дисертації «Теоретичне обґрунтування моделі проєктної культури майбутніх педагогів» автору доцільно було б проаналізувати наявні моделі та концепції розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

4. Досліджуючи процес професійної підготовки майбутніх педагогів, було б доречно, особливо в контексті нинішніх реалій, розглянути організацію самостійної роботи студентів над освітніми проєктами в умовах дистанційного навчання із використанням сучасних інформаційних технологій.

Проте висловлені зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому, не знижують її наукову та практичну цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 31 науковій праці, які відображають основні результати дослідження (27 – одноосібних): із них 17 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 3 статті в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection, 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

На основі аналізу змісту наукових публікацій В. Г. Козленка можна констатувати, що основні положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно й обґрунтовано.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Структурна побудова, зміст, висновки, що викладені в авторефераті, повністю відображають основні положення дисертації.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають чинним вимогам. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело (звіт про перевірку Unichек).

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Зміст дисертаційної роботи повністю відповідає предметній галузі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук». Аналіз дисертації, автореферату й опублікованих праць здобувача дає підстави для висновку про те, що дисертаційна

робота «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів»), а її автор Козленко Володимир Григорович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

Данилюк С.С.

Підпис доктора педагогічних наук, професора Данилюка С.С. завіряю

Проректор з наукової та інноваційної діяльності,
кандидат біологічних наук, доцент

Спрягайло О.В.